

DOVEN

‘Wij tolken zijn een hulp, het gaat niet om ons’

Handen vol verhalen | Op De Gelderhorst werken elke dag minstens twee tolken Nederlandse Gebarentaal. Ze staan niet graag zelf in de belangstelling. ‘Wij zijn slechts dienstverleners.’

Frank Straver en Ingrid Weel
Ede

Ze zijn onmisbaar bij zorgcomplex De Gelderhorst, de tolken Nederlandse Gebarentaal (NGT), waardoor het horende personeel dat de gebarentaal nog niet in de finesse beheerst, optimaal kan communiceren met de dove bewoners en dove medewerkers. Maar de tolken zijn gewend hun belangrijke rol een plek in de schaduw te geven. Zij doen immers niets meer of minder dan vertalen.

Waarom zijn deze mensen tolk NGT geworden? Bij Willem Terpstra (63) ging het bijna als vanzelf. Hij is kind van dove ouders, een zogenoemde ‘coda’: *child of deaf adults* en groeide op met gebarentaal. “Ik heb eigenlijk nooit nagedacht over wat ik anders zou kunnen doen.” De opleiding duurde toen twee jaar en was maar één dag per week. Op zaterdag.

Het ging Terpstra makkelijk af, de meeste gebaren kende hij immers al. Heel anders was dat voor Rosemarie Rhijnsburger (45). Zij kende de dovenwereld helemaal niet. Zij was op het vwo wel geïnteresseerd in taal. Op een open dag in Utrecht van de opleiding tolk NGT werd ze enthousiast. “De studie veranderde toen net van mbo naar hbo. Dat was maar goed ook, want het niveau kon destijds wel wat beter. Er waren toen ook veel te weinig tolken, ik denk

zo’n honderd in heel Nederland”, vertelt Rhijnsburger.

Het vak is zeker veranderd, weet ook Daan Heimans (41), de tolkencoördinator bij De Gelderhorst. “Vroeger deden mensen het tolken vaak als vrijwilliger. Dan kregen ze een bos bloemen of chocolaatjes, maar nu zijn we een betaalde hoogopgeleide professional.”

De professionaliteitsslag betekent dat ze zich ook aan de gedragscode voor tolken NGT moeten houden. “Dat houdt bijvoorbeeld in dat wij ons altijd afzijdig houden. Onze rol is dienend. Wij zijn een hulp, het gaat niet om ons”, benadrukt Heimans. “Wij moeten ervoor zorgen dat communicatie goed verloopt. Daar gaat het om”, zegt Terpstra.

De gedragscode benoemt waarden als onpartijdigheid en vertrouwelijkheid. Tolken moeten de bood-

Een duik in de Nederlandse dovencultuur

Trouw is wekenlang te gast in zorgcentrum De Gelderhorst in Ede, waar de bewoners allemaal doof of zeer slechthorend zijn.

gen of zo. Ik kan bewoners niet helpen bij handelingen waar zorg voor nodig is. Dat is ook mijn taak niet. Ik vertaal, dat is wat ik doe.”

Terpstra doet zelfs serieus een stap opzij als hij merkt dat mensen tegen hem gaan praten. “Als bijvoorbeeld een dokter mij als eerste een hand wil geven, stap ik achteruit. Ik ben niet de patiënt. Ik probeer er altijd voor te zorgen dat de gesprekspartners elkaar als eerste een hand geven omdat het een gesprek van hen is.”

Er zijn in Nederland ongeveer 700 tolken Nederlandse Gebarentaal en schrijftolken. Dove en zeer slechthorende mensen hebben tot ze 30 jaar zijn recht op een tolk tijdens een opleiding. Werkenden mogen 15 procent van hun werktijd een tolk inschakelen. Voor de zogenoemde leefuren, oftewel alles wat buiten school en werk plaatsvindt, kunnen dove mensen via het UWV een tolk inschakelen.

Heimans vindt tolk NGT een fantastische baan. “Je komt overal, hoort van alles en het is altijd gezellig. Zo werk ik de ene dag in Groningen en dan weer in Zeeland. Opdrachten variëren van vergaderingen tot bruiloften, van begrafenissen tot Tweede Kamerdebatten.” Terpstra komt vooral veel in De Gelderhorst. “Ik tolk hier vergaderingen, cursussen, doktersbezoeken, noem maar op. De afwisseling is heerlijk.”

‘Als bijvoorbeeld een dokter mij als eerste een hand wil geven, stap ik achteruit’

Willem Terpstra, tolk NGT

schap volledig en naar waarheid vertalen, zich professioneel gedragen en zich niet laten beïnvloeden door persoonlijke opvattingen. In de gedragscode staat ook de zwijgplicht. Tolken horen nogal wat, maar mogen dat niet delen.

Doordat een groepje tolken vaak op De Gelderhorst is, horen ze er helemaal bij. Rhijnsburger: “Maar ik ben niet een van de verpleegkundig-

Bewoners en bezoekers ontmoeten elkaar in de centrale hal van De Gelderhorst. Links de doofblinde bewoner Hans Dirksen met zijn tolk. FOTO ADRIAAN BACKER

de goede verstaander

FOTO ADRIAAN BACKER

Lezers van *Trouw* lieten weten welke vragen zij hebben over de dovencultuur. Deze rubriek zoekt naar de antwoorden. Vandaag: Wat vinden bewoners van het zorgcomplex fijn aan het feit dat ze niet kunnen horen?

Doof zijn heeft ook leuke kanten. ‘De stilte is heerlijk’

‘Wij kunnen lekkerder slapen’, geint een medewerker van De Gelderhorst als haar tijdens de lunch gevraagd wordt wat de voordelen zijn van niet kunnen horen. “We worden nooit wakker van onweer, of een ambulance die langsrijdt.” Het klinkt als een grapje, zeker als een ander nog lachend aanvult dat je nooit iemand hoort snurken.

Maar bewoner Wim Maljers (77) is er heel serieus over: “Ik vind de stilte heerlijk. Lekker rustig. Vroeger heb ik ook gehoorapparaten gehad, maar ik vond dat dan zo druk,

bent om bij iemand te blijven slapen tijdens internationale evenementen. Het contact maken met andere doven scoort bij iedereen hoog. “Het voelt alsof we leven in één grote dove familie”, klinkt het eenduidig. Ook als ze in Nederland een doof iemand op straat zien, is er gelijk leuk contact, en dat vinden ze toch wel erg fijn.

In de recreatiezaal iets verderop wordt aangegeven dat praten met gebaren leuk is. Je kunt door ramen heen praten, of van grote afstand. Tijdens corona – een heel vervelende periode – konden de bewoners van De Gelderhorst voor de ramen toch met elkaar praten. Je kunt ook goed aan iemands gezicht of houding zien hoe het met iemand gaat.

Het lijkt de dames die aan het knutselen zijn gezelliger om in gebarentaal te praten dan hoe horen-de mensen communiceren. Maar het eerste waar de vrouwen aan denken als er wordt gevraagd wat fijn is aan doof zijn, is dat zij hier samenzijn in De Gelderhorst. Sommigen zijn bewust naar Ede verhuisd “omdat iedereen hier hetzelfde is”.

Onderdeel zijn van een minderheidsgroep schept een band. Een sterke band. Wat nog meer fijn is? Je kunt ieders gesprek ‘afluisteren’. In de centrale hal van De Gelderhorst is het moeilijk om te roddelen over een ander, want iedereen kan het letterlijk zien.

Frank Straver
Ingrid Weel

‘Stilte voelt veel veiliger voor mij. Dat houdt mij jong.’

bewoner Wim Maljers

bijvoorbeeld als je buiten was, al dat lawaai van het verkeer. Stilte voelt veel veiliger voor mij. Dat houdt mij jong. Je ziet ook bij horende mensen dat ze soms wat bleek zien of somber, door alle prikkels die ze maar krijgen.”

Waar het personeel het tijdens het eten unaniem over eens is, is dat je in het buitenland makkelijk fijn contact hebt met andere doven. Waardoor je ook snel welkom

Deze verhalen zijn in gebarentaal vertaald door Dennis Hoogeveen. De vertalingen zijn mede mogelijk gemaakt door De Gelderhorst.

Reageren? Mail naar: handenvolverhalen@trouw.nl